

**ІТ-МЕТОДИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ: ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ**

7. Molyako, V. A. (1995). *Psikhologicheskiye problemi tvorcheskoy odarennosti* [Psychological problems of creative giftedness]. Kyiv: O-vo "Znaniye", 52 p. [in Russian].
8. Petrovskaya, L. A. (1982). *Teoreticheskiye i metodicheskiye problemy sotsialno-psikhologicheskogo treninga* [Theoretical and methodological problems of socio-psychological training]. Moscow: Izd-vo Mosk. un-ta, 168 p. [in Russian].
9. Furman, A. V. (2007). *Teoriia navchalnykh problemnykh sytuatsii: psikhologo-dydaktychnyi aspekt : monohrafiia* [Theory of educational problem situations: the psycho-didactic aspect: monograph]. Ternopil: Aston, 164 p. [in Ukrainian].
10. Yatsenko, T. S. (2002). *Aktivnoye sotsialno-psikhologicheskoye obucheneye: teoriya. protsess. praktika: ucheb.posob.* [Active socio-psychological education: theory, process, practice: training manual]. Khmel'nitskiy: NAPVU; Moscow: SIP RIA, 792 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.05.2018

УДК 378.147:811.111 (081)

DOI:

Наталія Арістова, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

**ІТ-МЕТОДИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ: ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ**

Автор розглядає авторські підходи до визначення змісту і сутності понять "середовище", "освітнє середовище", "ІТ-освітнє середовище" і надає власне визначення поняття "ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів". Обґрунтовано необхідність створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх філологів, що включає повне систематизоване зібрання засобів навчально-методичного характеру і уможливорює розвиток студентів філологічних спеціальностей як суб'єктів професійної життєдіяльності.

Ключові слова: середовище; освітнє середовище; ІТ-освітнє середовище; ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів; майбутні філологи, заклад вищої освіти.

Лім. 15.

Nataliya Aristova, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the English Philology Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

**IT-METHODICAL ENVIRONMENT FOR THE FUTURE PHILOLOGISTS'
PROFESSIONAL TRAINING: A CONTENT AND ESSENCE OF THE CONCEPT**

In the article the essence of the concepts "environment" and "educational environment" is specified. It is found out that Ukrainian and foreign scientists mostly interpret an educational environment as a set of definite conditions, a system, a formation or reality. The author considers the scientists' approaches to definition of the content and essence of the concept "IT-educational environment" and gives own definition of the concept "IT-methodical environment for future philologists' professional training". The author substantiates the necessity of creation of IT-methodical environment for the future philologists' professional training which includes a total collection of teaching tools and promotes the development of students of philological specialties as the agents of professional and vital activities. Besides, the IT-methodical environment for the future philologists' professional training helps the teachers to involve students of philological specialties to new kinds of educational activities with the aim of ensuring a professional philological focus of educational content, develop their information culture and motivation of success. IT-methodical environment for future philologists' professional training is defined as an open virtual system, which creation and functioning supplies all participants of educational process by necessary educational, methodical and additional information and promotes realization of creative-potential of students-philologists, formation of their readiness and ability to further professional work. To one of the main conditions of successful functioning of IT-methodical environment for future philologists' professional training we attribute supporting their professional training on the basis of realization of the agent-agent interaction in all paradigmatic variations of communication.

Keywords: an environment; an educational environment; IT-methodical environment; IT-methodical environment for future philologists' professional training; the future philologists; a higher educational institution.

Постановка проблеми. З огляду на те, що інноваційні інформаційні технології мають безпосередній вплив на всі сфери життєдіяльності сучасного людства, одним із головних напрямів модернізації системи вищої професійної освіти є її глобальна інформатизація та створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх фахівців взагалі

та майбутніх філологів зокрема. Зважаючи на це, до однієї з невід'ємних складових навчально-методичного забезпечення розвитку студентів філологічних спеціальностей як суб'єктів професійної і життєдіяльності відносимо створення ІТ-методичного середовища їхньої професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретичні і практичні аспекти дослідження проблеми створення і функціонування ІТ-освітнього середовища у вищій школі висвітлено у численних працях українських і зарубіжних науковців (І. Баєва [4], М. Братко [5], О. Власенко [6], І. Воронікова [7], Е. Заредінова [9], І. Комарова [10], О. Малихін [11], О. Пехота [13], О. Шапран [14], Ю. Шапран [14], В. Ясвин [15]). Незважаючи на це, у науково-педагогічній літературі бракує системних досліджень, присвячених проблемі сутнісного розуміння поняття "ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів", створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх філологів і його функціонування у закладах вищої освіти, а також виявлення впливу ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх філологів на якість підготовки студентів філологічних спеціальностей.

Мета статті полягає в узагальненні наукових підходів до визначення понять "освітнє середовище" і "ІТ-освітнє середовище"; теоретичному обґрунтуванні сутнісного розуміння поняття "ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів".

Для досягнення мети дослідження використано сукупність наукових **методів дослідження**, зокрема, поняттєво-термінологічний аналіз, порівняльний аналіз і дискурсивна рефлексія.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розуміння сутності поняття "ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів" у науковому знанні потребує, у першу чергу, уточнення сутності понять "освіта", "середовище", "освітнє середовище", "ІТ-освітнє середовище". У широкому розумінні, під середовищем розглядають певну "сукупність усіх об'єктів/суб'єктів, що не входять до системи, зміна властивостей і/чи поведінки яких впливає на систему, яку вивчають, а також тих об'єктів/суб'єктів, чиї властивості і/чи поведінка яких змінюються залежно від поведінки системи" [12, 162]; освітою – "процес і результат засвоєння особистістю певної системи наук, знань, практичних умінь і навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також

морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості" [8, 614].

Стосовно розуміння сутності поняття "освітнє середовище", можна зазначити, що його здебільшого розуміють як сукупність певних умов, систему, утворення або реальність тощо.

Так, І. Комарова під освітнім середовищем називає сукупність внутрішніх і зовнішніх умов і ресурсів розвитку особистості для розв'язання завдань соціалізації, виховання і навчання [10, 119].

Схожу думку дотримує О. Власенко, яка вважає, що освітнє середовище є сукупністю соціальних, культурних, психолого-педагогічних умов, в результаті взаємодії яких відбувається становлення і всебічний гармонійний розвиток особистості [6, 83]. Розглядаючи освітнє середовище як структуру, учена виокремлює три взаємозалежних рівня його функціонування, зокрема, глобальний, регіональний і локальний. На думку О. Власенко, глобальний рівень відображає загальноосвітні тенденції розвитку культури, економіки, політики, освіти, глобально-інформаційні мережі. Під регіональним рівнем освітнього середовища О. Власенко розглядає освітню політику, культуру, систему освіти, життєдіяльність відповідно до соціальних і моральних норм тощо; локальний – освітню установу, у структурі якої вчена виокремлює певну мікрокультуру, мікроклімат, найближче оточення, сім'ю тощо [6, 83].

Ю. Шапран і О. Шапран відстоюють позицію, згідно з якою освітнє середовище є "сукупністю духовно-матеріальних умов функціонування вищого навчального закладу, що забезпечують саморозвиток активної і творчої особистості, формування професійно-значущих якостей та реалізацію її інноваційного потенціалу" [14, 9]. У своїх висновках учені зауважують, що оскільки освітнє середовище формується у межах певного навчального закладу, його характерною ознакою є статичність. Під умовами функціонування такого освітнього середовища дослідники розглядають систему певних можливостей (внутрішніх і зовнішніх, динамічних та статичних), необхідних для формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Ю. Шапран і О. Шапран, класифікуючи типи освітнього середовища за певними ознаками, наголошують на тому, що вони ніколи не існують ізольовано один від одного. До цих ознак науковці відносять впровадження нововведень, види діяльності, особливості оточення і специфіку впливу на особистість. Так, завпровадженням нововведень Ю. Шапран і О. Шапран розрізняють традиційне і творчо-інноваційне

освітнє середовище. Учені стверджують, що за видами діяльності освітнє середовище може бути ігровим, навчальним, професійним і комунікативним. За особливостями оточення вчені виокремлюють природне, соціальне, інформаційно-освітнє і віртуальне освітнє середовище; за специфікою впливу на особистість – здоров'язбережне, розвивальне, виховне і рефлексійне [14, 7]. Ю. Шапран і О. Шапран вважають, що структуру будь-якого освітнього середовища складають три взаємопов'язані компоненти, зокрема, матеріально-технічний, технологічний і суб'єктно-соціальний. Так, матеріально-технічний компонент освітнього середовища пов'язаний із “створенням арсеналу новітніх інструментів накопичення, обробки та передачі освітньої інформації через інформаційні канали” [14, 8]. Дослідники пояснюють, що матеріально-технічний потенціал закладів вищої освіти спрямовано на створення і вдосконалення інформаційного освітнього середовища засобами сучасних комп'ютерних технологій. Технологічний компонент, на думку вчених, орієнтовано на технологізацію системи вищої освіти, оскільки він передбачає “вдосконалення традиційного педагогічного процесу шляхом поопераційного застосування системи дій, або процедур, що враховують сучасні наукові здобутки і гарантують досягнення більш високого рівня навченості та вихованості” [14,8]. Суб'єктно-соціальний компонент освітнього середовища уможливило врахування ціннісно-мотиваційної сфери суб'єктів навчання задля розвитку їхніх особистісних професійних якостей.

М. Братко переконана, що освітнє середовище вищого навчального закладу є “багатосуб'єктним та багатопредметним системним утворенням, що має можливість цілеспрямовано впливати на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішного виконання соціальних ролей та самореалізації у процесі життєдіяльності” [5, 14 – 15]. Науковець слушно зазначає, що за своєю природою освітнє середовище є “комплексом умов-можливостей та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що склались цілеспрямовано в установі, яка виконує освітні функції щодо надання вищої фахової освіти, забезпечує можливість для загальнокультурного та особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу. На відміну від точки зору Ю. Шапран і О. Шапран, М. Братко вважає, що структуру освітнього середовища вищого

навчального закладу складають п'ять компонентів, а саме: особистісний, аксіологічно-смысловий, інформаційно-змістовий, організаційно-діяльнісний та просторово-предметний. Так, до особистісного компонента вчена відносить суб'єктів освітнього процесу, зв'язки та взаємовідносини між ними. Аксіологічно-смысловий компонент дослідниця розуміє як місію, візію, стратегію, цінності, традиції, церемонії, ритуали, символи та корпоративну культуру вищого навчального закладу. До складу інформаційно-змістового компонента науковець відносить форми, методи, способи комунікації, управлінські структури та механізми, а до просторово-предметного – матеріально-технічну інфраструктуру, аудиторний фонд, комп'ютерний парк, бібліотечні ресурси, побутові умови, дизайн та обладнання приміщень [5, 15]. Крім того, проведений аналіз наукової літератури дав дослідниці змогу виокремити домінантні функції освітнього середовища, зокрема, освітньо-професійну, освітньо-культурну й освітньо-соціалізаційну [5,16].

Як і М. Братко, Е. Заредінова вважає, що освітнє середовище вищого навчального закладу є системним, інтегрованим, багатоаспектним, структурованим утворенням. Проте, у своїх висновках учена наголошує на тому, що воно складається із стратегічного, соціокультурного, особистісного, ціннісно-смысового, суб'єктно-діяльнісного, комунікативного і технологічного компонентів [9, 57].

В. Ясвін визначає освітнє середовище як систему впливів і умов формування особистості за певним зразком, а також можливостей для її розвитку, що містяться в її соціальному і просторово-предметному оточенні [15, 14]. На основі теоретичного аналізу наукової літератури вчений виокремлює загальні і специфічні принципи організації просторової структури освітнього середовища. Так, до загальних принципів організації просторової структури освітнього середовища науковець відносить принцип гетерогенності і складності середовища, зв'язності різних функціональних зон, гнучкості і керованості середовища, середовища як носія символічного повідомлення; до специфічних – індивідуалізованості та аутентичності середовища [15, 262].

Услід за В. Ясвіним, І. Баєва припускає, що освітнє середовище є певною психолого-педагогічною реальністю, яке містить спеціально організовані умови для формування особистості, а також можливості для її розвитку, включені у соціальне і просторово-предметне оточення,

психологічною сутністю якої є сукупність діяльнісно-комунікативних актів і взаємовідносин учасників освітнього процесу [4]. Учена також зазначає, що освітнє середовище, яке містить значну кількість можливостей і забезпечує варіативність вибору, здійснює позитивний вплив на всіх суб'єктів навчання, створюючи сприятливі умови для їхнього саморозвитку і самореалізації [4].

Перейдемо до розгляду поняття "ІТ-освітнє середовище" у науковій літературі. Так, О. Пехота під ІТ-освітнім середовищем розглядає "сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі інформації, метою якої є створення умов, що сприяють виникненню і розвитку процесів освітньо-мережевої взаємодії між об'єктами та суб'єктами середовища, а також формуванню активності об'єктів, спонуканню освітніх та соціальних ініціатив для розвитку компетентностей як суспільно і особистісно значущої цінності" [13, 27].

О. Малихін при визначенні поняття "ІТ-освітнє середовище" розглядає його як сукупність умов, що забезпечують освітню діяльність суб'єктів навчання. До цих умов учений відносить "наявність системи засобів "спілкування" з загальнолюдською культурою, котра слугує для збереження, структурування і представлення інформації, що становить зміст накопиченого знання, і для її передання, переробки і збагачення; наявність системи самостійних робіт, які б забезпечували опрацювання інформації; наявність інтенсивних зв'язків між учасниками навчального процесу – як вертикальних, так і горизонтальних" [11, 36]. Дослідник розглядає середовище з позицій структурного підходу і розуміє його як складне утворення. До структурних компонентів ІТ-освітнього середовища О. Малихін відносить домінуючі в середовищі цінності, ідеали, потреби, котрі визначають характер взаємодій в ньому, певну сукупність його природних і речових елементів, а також його просторово-часову зону [11].

І. Вороникова інтерпретує інформаційно-освітнє середовище як відкрите віртуальне, зауважуючи на тому, що саме в такому середовищі учасники освітнього процесу забезпечені всією навчально-пізнавальною інформацією, оскільки воно доступне для всіх бажаючих. У своїх висновках учена слушно зазначає, що за функціональним призначенням науковці виокремлюють три типи інформаційно-освітніх середовищ, а саме: середовища, орієнтовані на надання навчальної інформації; середовища, орієнтовані на самостійну діяльність

суб'єктів навчання по отриманню знань, та змішаний тип середовищ [7].

Отже, під ІТ-методичним середовищем професійної підготовки майбутніх філологів розуміємо відкриту віртуальну систему, створення і функціонування якої забезпечує всіх суб'єктів освітнього процесу необхідною навчальною, методичною і додатковою інформацією, сприяє становленню і розвитку студентів філологічних спеціальностей як активних суб'єктів професійної і життєдіяльності, реалізації їхнього творчого потенціалу, формуванню готовності і здатності до подальшої професійної діяльності. До умов функціонування ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх філологів відносимо забезпечення професійної підготовки на засадах реалізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії його учасників в усіх парадигмальних варіаціях інтеракції: "викладач"- "студент", "викладач"- "студенти", "студент"- "студент", "студент"- "студенти", "викладачі"- "студенти", "викладачі"- "викладачі"; вибір індивідуальної траєкторії розвитку студентів філологічних спеціальностей залежно від діагностованого висхідного рівня професійної суб'єктності та наявного рівня сформованості професійної філологічної компетентності; залучення студентів-філологів до нових видів навчальної діяльності з метою забезпечення професійної філологічної спрямованості змісту навчання; корекцію мотиваційно-ціннісних орієнтацій, розвивального типу мислення, мотивації досягнення успіху; оволодіння інформаційною культурою, яку в широкому розумінні трактують як певну сукупність знань і вмінь у сфері інформаційних технологій, що уможлиблює знаходження потрібного обсягу інформації, її аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію; формування рефлексійних умінь професійної філологічної діяльності [3, 302].

Отже, теоретичний аналіз наукових праць українських і зарубіжних учених [1 – 15] дає підстави стверджувати, що, якщо розглядати освітній процес як систему, що містить інформаційну, технічну й навчально-методичну підсистеми, головна мета створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх філологів полягає у цілеспрямованому забезпеченні його учасників у змістовому, технологічному, методичному й мотиваційному аспектах. На нашу думку, ІТ-методичне середовище професійної підготовки майбутніх філологів є відкритою віртуальною системою, створення і функціонування якої забезпечує всіх суб'єктів освітнього процесу необхідною

навчальною, методичною і додатковою інформацією, сприяє становленню і розвитку студентів філологічних спеціальностей як активних суб'єктів професійної і життєдіяльності, реалізації їхнього творчого потенціалу, формуванню готовності і здатності до подальшої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова Н. О. Неформальний науково-методичний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / Н. О. Арістова // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. 20 березня 2018 р. / за заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. – Київ : НАУ, 2018. – С. 20 – 21. – Режим доступу: <http://kppro.nau.edu.ua/files/Konfer2018.pdf> – Дата звернення (20.09.2017).

2. Арістова Н. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної суб'єктності майбутніх філологів [Текст] : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Наталія Олександрівна Арістова; Національний авіаційний університет. – Київ, 2017. – 572 с.

3. Арістова Н. О. Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія і практика: монографія / Наталія Олександрівна Арістова – Київ: Інтерсервіс, 2017. – 400 с.

4. Баева И. А. Психологическая безопасность образовательной среды: теоретические основы и технологии создания [Текст]: автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра псих. наук: 19.00.07 “Педагогическая психология” / Ирина Александровна Баева. – Санкт-Петербург, 2002. – 45 с.

5. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект / М. В. Братко // Педагогічний процес: теорія і практика. – № 1-2 (46-47). – 2015. – С. 11–17.

6. Власенко О. М. Особливості розвитку освітнього середовища педагогічного навчального закладу / О. М. Власенко // Проблеми освіти. – № 84. – Житомир-Київ, 2015. – 82 – 84 с.

7. Воротникова І. П. Інформаційно-освітнє середовище для реалізації різних форм навчання у сучасній школі / І. П. Воротникова // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – № 6 (54). – 2014. – С. 3–10.

8. Енциклопедія освіти / Академ. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремін. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

9. Заредінова Е. Р. Освітнє середовище вищого навчального закладу: наукові підходи до трактування структури / Е. Р. Заредінова // Вісник

Національного авіаційного університету. – Київ: Національний авіаційний університет, 2017. – Вип. 2(11). – С. 54 – 58.

10. Комарова И. В. Социализация личности подростка в интерактивном образовательном взаимодействии / Ирина Владимировна Комарова // к. пед. н., 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования. – Оренбург, 2014. – 201 с.

11. Малихін О. В. Інформаційно-навчальне середовище як засіб ефективної організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів / О. В. Малихін // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2010. – № 3. – С. 33 – 38.

12. Новиков А. М. Методология: словарь системы основных понятий / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – Москва: Либроком, 2013. – 208 с.

13. Пехота О. М. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній освіті: навчальний посібник / О. М. Пехота, Т. В. Тихонова, А. Б. Веліховська, Ф. С. Алілова, Т. В. Зубенко, О. Г. Захар. – Миколаїв: Іліон, 2013. – 252 с.

14. Шапран Ю. П. Типологія освітнього середовища в умовах компетентнісно-зорієнтованої педагогічної освіти / Ю. П. Шапран, О. І. Шапран // Педагогічна освіта: теорія і практика. – № 23. – 2015. – С. 4 – 10.

15. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – Москва: Смысл, 2001. – 365 с.

REFERENCES

1. Aristova, N. O. (2018). *Neformalniy naukovometodychniy suprovod profesiynoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv* [Non-formal scientific and methodic support of future specialists' professional training]. *The collection of scientific works "Topical problems of higher professional education of Ukraine"*. Kyiv: NAU, pp. 20 – 21. [in Ukrainian].

2. Aristova, N. O. (2017). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiynoi subiektnosti maibutnix filolohiv* [Theoretical and methodical foundations of forming future philologists' professional agency]. Kyiv, 572 p. [in Ukrainian].

3. Aristova, N. O. (2017). *Formuvannia profesiynoi subiektnosti maibutnix filolohiv: teoriia i praktyka: monohrafiia* [Formation of future philologists' professional agency: theory and practice: monograph]. Kyiv: Interservis, 400 p. [in Ukrainian].

4. Baeva, I. A. (2002). *Psikhologicheskaya bezopasnost obrazovatelnoy sredy: teoreticheskie osnovy i tekhnologii sozdaniya* [Psychological safety of educational environment: theoretical bases

and technologies of creation]. Sankt-Peterburg, 45 p. [in Russian].

5. Bratko, M. V. (2015). Osvitnie seredovyshe vyshchoho navchalnoho zakladu: funktsionalnyi aspekt [Educational environment of higher education institution: functional aspect]. *Pedagogical process: theory and practice*, no. 1-2 (46-47), pp. 11–17. [in Ukrainian].

6. Vlasenko, O. M. (2015). *Osoblyvosti rozvytku osvithnoho seredovyshecha pedahohichnoho navchalnoho zakladu* [Peculiarities of development of educational environment of pedagogical education institution]. *Zhytomyr-Kyiv*, no. 84, pp. 82 – 84. [in Ukrainian].

7. Vorotnykova, I. P. (2014). Informatsiino-osvitnie seredovyshechne dlia realizatsii riznykh form navchannia u suchasni shkoli [Information and educational environment for realizing different forms of education in modern school]. *Informatics and information technologies in educational institutions*, no. 6 (54), pp. 3–10. [in Ukrainian].

8. *Entsyklopediia osvity* (2008). [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 p. [in Ukrainian].

9. Zaredinova, E. R. (2017). Osvitnie seredovyshe vyshchoho navchalnoho zakladu: naukovy pidkhody do traktuvannia struktury [Educational environment of higher education institution: scientific approaches to understanding the structure]. *Journal of National Aviation University*. Kyiv: National aviation university, no. 2(11), pp. 54 – 58. [in Ukrainian].

10. Komarova, I. V. (2014). *Sotsializatsiya lichnosti podrostka v interaktivnom obrazovatelnom*

vzaimodeystvii [Socialization of teenager's personality in interactive educational communication]. Orenburg, 201 p. [in Russian].

11. Malykhin, O. V. (2010). Informatsiino-navchalne seredovyshechne yak zasib efektyvnoi orhanizatsii samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh [The informational and educational environment as the means of effective organization of independent educational activity of students of higher pedagogical educational institutions]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohika*, no. 3, pp. 33 – 38. [in Ukrainian].

12. Novikov, A. M. & Novikov, D. A. (2013). *Metodologiya: slovar systemy osnovnykh ponyatiy* [Methodology: glossary of system of main definitions]. Moskva: Librokom, 208 p. [in Russian].

13. Piekhota, O. M., Tykhonova, T. V., Velikhovska, A. B., Alilova, F. S., Zubenko, T. V. & Zakhar, O. H. (2013). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v pedahohichnii osviti: navchalnyi posibnyk* [Information and communication technologies in pedagogical education]. Mykolaiv: Ilion, 252 p. [in Ukrainian].

14. Shapran, Yu. P. & Shapran, O. I. (2015). Typolohiia osvithnoho seredovyshecha v umovakh kompetentnisno-zorientovanoi pedahohichnoi osvity [Typology of educational environment in terms of competence-based pedagogical education]. *Pedagogical education: theory and practice*, no. 23, pp. 4 – 10. [in Ukrainian].

15. Yasvin, V. A. (2001). *Obrazovatel'naya sereda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu* [Educational environment: from modelling to project planning]. Moskva: Smysl, 365 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 03.05.2018

“Вірте в себе! Вірте в свої здібності! Без скромної, але розумної впевненості у власних силах, ви не зможете бути успішним чи щасливим”.

*Норман Вінсент Пїл
американський письменник*

“Прагніть бути не просто успішною людиною, а цінним”.

“Прагни не до того, щоб добитися успіху, а до того, щоб твоє життя мало сенс”.

*Альберт Ейнштейн
один з найвизначніших фізиків ХХ століття*

